

Kansenbevordering

Instaptoets lager onderwijs

Tegen het einde van dit schooljaar (2009-2010) wacht de CLB-sector de taak om bij kinderen die onvoldoende aanwezigheid in de kleuterschool kunnen bewijzen, een taaltoets die door de overheid wordt aangeleverd, af te nemen. Wie de 'cesuur' op deze toets niet behaalt wordt de toegang tot de lagere school ontzegd.

We vatten hier de argumenten samen die reeds vorig werkjaar vanuit verschillende hoeken (VLOR, ISC, VCLB-Forum Diagnostiek, vele directies, Kansenbevordering,...) werden naar voor gebracht. Zonder overleg met de sector en zonder rekening te houden met bezwaren vanuit de sector en anderen via de VLOR is intussen het decreet¹ toch goedgekeurd en is de betreffende omzendbrief² aan de scholen bezorgd. Dit belet echter niet dat deze zwaarwegende argumenten nog steeds gelden:

1. Inbreuk op de Rechten van het Kind

- We kunnen hier spreken van een inbreuk op het recht op onderwijs. De facto zullen een aantal kinderen die 'falen' op de toets moeilijkheden ondervinden om een Nederlandstalige kleuterschool te vinden die hen nog kan inschrijven (cfr. wachtlijsten in sommige regio's).
- Men voert hiermee de facto een 'schoolplicht' in terwijl enkel een 'leerplicht' bestaat.
- Als ooit een misnoegde ouder hiermee naar de Raad van State zou trekken zal hij/zij wellicht in het gelijk worden gesteld
- Wellicht ook in tegenspraak met het inschrijvingsrecht: de regel is dat de school leerlingen inschrijft en wanneer die bij de instap niet voldoen aan de toelatingsvoorwaarden de school deze leerlingen opnieuw uitschrijft (= 'niet-gerealiseerde inschrijving').

2. Haaks op een beleid dat gericht is op het bevorderen van kansen

- Door sommige kinderen de toegang tot het lager onderwijs te ontzeggen dreigen we eerder kansen te ontnemen in plaats van kansen te geven.
- Een positief engagement bij ouders ten opzichte van de Nederlandse taal wordt niet gerealiseerd door dwingende maatregelen. Van ouders mag verwacht worden dat ze een positieve houding t.a.v. de Nederlandse taal

¹ Decreet betreffende de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs (20/03/2009)

² Omzendbrief 'Toelatingsvoorwaarden leerlingen in het gewoon basisonderwijs' (BaO/2001/10) (10/08/2001; laatste wijziging 04/05/2009)

uitdragen naar hun kinderen. Het bijbrengen van de ‘schooltaal’ is echter iets wat niet van (kansarme) ouders kan gevraagd worden. Wat men niet heeft kan men ook niet geven.

- Het is daarentegen wel de taak van het onderwijs om kinderen de schooltaal bij te brengen (cfr. eindtermen). Deze opdracht wordt gerealiseerd via een goed uitgebouwd taalbeleid en het effectief geven van taalvaardigheidsonderwijs op school. Zo wordt een proces op gang gebracht dat haar eindfase bereikt tegen het einde van de leerplicht. Het laten dubbelen van de derde kleuterklas is zeker niet altijd de beste beslissing.
- Taaltoetsen dienen gebruikt te worden als instrument om de onderwijsaanpak (i.c. het taalvaardigheidsonderwijs) te optimaliseren en niet als selectieinstrument.
- Taal is maar een deel van het verhaal. Er zijn daarnaast nog heel wat andere vaardigheden, attitudes en kennis die belangrijk zijn voor een succesvolle schoolloopbaan. De aanwezigheid van sommige van deze competenties kan ook compenserend werken bij een (tijdelijke) onvoldoende kennis van de onderwijstaal.
- Men kan sommige kinderen op deze manier kansen ontnemen door ze te verplichten de 3^e kleuterklas te dubbelen. Niet alleen op korte termijn omwille van de mogelijke impact op hun zelfbeeld, de negatieve gevolgen op de relatie met school en centra... Maar ook op lange termijn vergroot men mogelijk de kans op ongekwalficeerde uitstroom door de gecreëerde schoolachterstand (leeftijd).

3. Het doel (kleuterparticipatie bevorderen) wordt hiermee niet bereikt

- De hoop dat kansarme ouders hun kinderen meer naar de kleuterschool zullen sturen omdat ze weten dat anders de mogelijkheid bestaat dat het kind later niet zou slagen in een taaltoets is wellicht een ijdele hoop.
- Met uitzondering van kinderen uit kansrijke fransstalige gezinnen heeft de afwezigheid in de kleuterschool veelal een dieperliggende oorzaak die met kansarmoede of segregatie te maken heeft. Het bevorderen van kleuterparticipatie – met name bij kansarme kinderen – kan maar gerealiseerd worden via intensieve en doordachte sensibiliserende en motiverende maatregelen waarbij verschillende actoren betrokken worden.

4. Haaks op de CLB-werkingsprincipes en deontologie; negatief voor de vertrouwensrelatie met onze cliënten

- Door deze opdracht wordt het CLB in de scheidsrechtterrol geplaatst waar we sinds lang afstand van genomen hebben. Wij willen integendeel in partnerschap met de ouders en leerlingen samen zoeken naar helpende oplossingen.
- Het vaststellen van de onderwijsnoden van (sommige) kinderen en het meewerken aan maatregelen (op school en thuis) die hieraan tegemoet komen veronderstelt een aanpak in partnerschap met ouders en school.
- Deze maatregel strookt niet met de werkwijze die gehanteerd wordt bij het inschrijven van kinderen met een inschrijvingsverslag BuO in een school

voor gewoon onderwijs (*draagkrachtafweging*). Men gaat er van uit dat de draagkracht van de school 'per definitie' zal overschreden worden.

- Men gaat er ook 'per definitie' van uit dat de leerling niet in staat zal zijn om de lagere school met succes te doorlopen. Uit ervaring in centra blijkt dat dit zeker niet altijd het geval is.
- Deze maatregel strookt evenmin met het *begeleidingstraject* dat wordt gehanteerd bij de overstap van gewoon naar buitengewoon onderwijs. In deze situatie is een dergelijk 'traject' zelfs nog meer aangewezen omdat de ouders zich hier wellicht van geen kwaad bewust zijn!
- De CLB-sector dreigt hiermee opnieuw haar positievere imago naar de buitenwereld – nodig om goed werk te kunnen leveren – te verliezen.

5. Tegengesteld aan de HGD-principes en de principes van faire diagnostiek

- In samenwerking met de ouders, gericht op het positieve, procesmatig en stap voor stap, rekening houden met de context, vertekening (bias) voorkomen, rekening houden met inhaalbewegingen... Al deze principes van HGD en FD waarover binnen de sector een consensus bestaat, worden hier met de voeten getreden.

6. Het instrument zelf is niet onbesproken

- Er is heel wat onduidelijkheid over het instrument zelf, bv. meet het de kennis van 'woordjes' of meet het taalvaardigheid?
- Is de validiteit van het instrument nagegaan?
- Idem voor de betrouwbaarheid.
- Beschikt men over 'normen' voor Vlaanderen. Het werken met een 'expertenpanel' die een cesuur bepalen is discutabel

7. Haaks op de methodologische vrijheid

- De overheid mag en moet de krijtlijnen uittekenen waarbinnen de decretale opdrachten en de operationele doelstellingen gerealiseerd worden. Maar hoe dat concreet moet gebeuren behoort tot de methodologische vrijheid van de sector.

8. Juridische problemen

- Kunnen kinderen verplicht worden deel te nemen aan een taaltoets, afgenomen door het CLB, zonder dat ze hiervoor een toelating geven of ondanks het feit dat ze weigeren die toelating te geven?

9. Niet-decretale bijkomende CLB-opdracht zonder voldoende vergoeding qua omkadering

- Het afnemen van toetsen bij kinderen die nog niet zijn ingeschreven in een Nederlandstalige school is een niet-decretale opdracht voor CLB. Hier moet dan ook een kostendekkende vergoeding tegenover staan.

We moeten ons dus dringend bezinnen over hoe we er voor kunnen zorgen dat deze nieuwe verplichte opdracht en bovenvermelde bezwaren met elkaar kunnen verzoend worden. We willen daar vanuit VCLB-Kansenbevordering graag aan meewerken. Hier alvast enkele suggesties:

- Toepassen van de principes van het handelingsgericht werken: samenwerken met de ouders, rekening houden met de context, nadruk op het positieve, gericht op helpend handelen...
- Toepassen van de daarbij aansluitende principes van faire diagnostiek: rekening houden met storende factoren, rekening houden met factoren van kansarmoede...
- De afgesproken 'cesuur' moet voldoende ruimte laten om deze principes te kunnen toepassen.
- De verantwoordelijkheid laten waar ze nu blijkbaar ligt: het is *de school* die eventueel een leerling weigert (in opdracht van de overheid). Dit dient ook zo aan de ouders gecommuniceerd te worden (ook door de school).
- Het is ook aan de school (of het departement?) om een bewijs van onvoldoende aanwezigheid in de kleuterschool aan te leveren (of evt. het ontbreken van een bewijs van voldoende aanwezigheid?). Dit vormt een voorwaarde om als CLB verplicht te kunnen worden om een taaltoets af te nemen.
- Focussen op de problematische afwezigheid van kansarme kinderen in de kleuterschool via een preventief beleid mbt kleuterparticipatie in samenwerking met andere actoren.
- Via schoolondersteuning meewerken aan het uitwerken van een goede aanpak van deze kinderen op school (taalvaardigheidsonderwijs, taalstimulering...) in samenwerking met andere partners.
- ...